

LANDINFO

Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon

Temanotat

Afghanistan

Talibans maktovertakelse

2. september 2021

© Landinfo 2021

Materialet i denne publikasjonen er omfattet av åndsverklovens bestemmelser. Uten særskilt avtale med Landinfo er enhver eksemplarfremstilling og tilgjengeliggjøring bare tillatt i den utstrekning det er hjemlet i lov.

Alle henvendelser om Landinfos rapporter kan rettes til:

Landinfo
Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon

Storgata 33 A
Postboks 2098 Vika
0125 Oslo
Tel: 23 30 94 70
E-post: landinfo@landinfo.no
www.landinfo.no

Om Landinfos temanotater

Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon (Landinfo) innhenter og analyserer informasjon om samfunnsforhold og menneskerettigheter i land som Utlendingsdirektoratet (UDI), Utlendingsnemnda (UNE) og Justis- og beredskapsdepartementet har behov for kunnskap om.

Landinfos temanotater er basert på opplysninger fra nøye utvalgte kilder. Opplysningene er behandlet i henhold til [anerkjente kvalitetskriterier for landinformasjon](#) og [Landinfos retningslinjer for kilde- og informasjonsanalyse](#).

Temanotatene bygger på både skriftlig og muntlig kildemateriale. En del av informasjonen som formidles, er innhentet gjennom samtaler med kilder på informasjonsinnhentingstreiser. Landinfo tilstreber bredde i kildetilfanget, og så langt mulig er det innhentet informasjon fra kilder som arbeider uavhengig av hverandre. Alt benyttet kildemateriale er fortløpende referert i temanotatene. Hensyn til enkelte kilders ønske om anonymitet er ivaretatt.

Notatene gir ikke et uttømmende bilde av temaene som undersøkes, men belyser problemstillinger som er relevante for UDIs og UNEs behandling av utlendingssaker.

Landinfo er en faglig uavhengig enhet, og informasjonen som presenteres, kan ikke tas til inntekt for et bestemt syn på hva praksis bør være i utlendingsforvaltningens behandling av søknader. Landinfos temanotater gir heller ikke uttrykk for norske myndigheters syn på de forhold og land som omtales.

About Landinfo's reports

The Norwegian Country of Origin Information Centre, Landinfo, is an independent body within the Norwegian Immigration Authorities. Landinfo provides country of origin information (COI) to the Norwegian Directorate of Immigration (Utlendingsdirektoratet – UDI), the Immigration Appeals Board (Utlendingsnemnda – UNE) and the Norwegian Ministry of Justice and Public Security.

Reports produced by Landinfo are based on information from carefully selected sources. The information is collected and analysed in accordance with [common methodology for processing COI](#) and [Landinfo's internal guidelines on source and information analysis](#).

To ensure balanced reports, efforts are made to obtain information from a wide range of sources. Many of our reports draw on findings and interviews conducted on fact-finding missions. All sources used are referenced. Sources hesitant to provide information to be cited in a public report have retained anonymity.

The reports do not provide exhaustive overviews of topics or themes, but cover aspects relevant for the processing of asylum and residency cases.

Country of Origin Information presented in Landinfo's reports does not contain policy recommendations nor does it reflect official Norwegian views.

Summary

The Doha Agreement, signed by the US and Taliban on February 29, 2020, stipulated the withdrawal of all foreign forces from Afghanistan within May 1, 2021. By mid-April, NATO and the US confirmed the beginning of the final withdrawal – after 20 years of presence in the country – and that it would be completed within a few months.

In early May 2021, the Taliban launched a major offensive, advancing at a considerable pace. In just a few weeks, they had captured large areas across the country. The provincial capitals fell one by one, and on August 15, the Taliban entered and took control of the capital Kabul. At the same time, the international community started an emergency evacuation.

Until August 15, the Taliban has been an insurgency movement fighting the Afghan government and international (military) presence. Now they will govern the nation, taking a completely different role with different demands and expectations from the population. So far, it is not entirely clear how the Taliban will govern and exercise their power. It is still too early to say what the takeover means for Afghans and their daily lives, in the short or long run. Many distrust the Taliban, while others express the importance of dialogue with the new rulers.

Sammendrag

Ifølge Doha-avtalen mellom USA og Taliban, signert 29. februar 2020, var 1. mai 2021 fristen for uttrekning av utenlandske styrker fra Afghanistan. Medio april bekreftet NATO og USA at den endelige uttrekkingen – etter 20 år i landet – skulle slutføres i løpet av noen måneder.

I begynnelsen av mai 2021 startet Taliban en storoffensiv og i løpet av få uker hadde de tatt kontroll over store områder. Provinshovedstedene falt en etter en, og den 15. august inntok Taliban hovedstaden Kabul. Samtidig startet de internasjonale en hasteevakuering.

Frem til 15. august 2021 var Taliban en væpnet opprørsbevegelse som bekjempet afghanske myndigheter og internasjonal (militær) tilstedeværelse. Nå skal de styre landet, noe som innebærer en helt annen rolle og andre krav og forventinger fra befolkningen.

Så langt er det ingen klare svar på hvordan Taliban vil styre landet og utøve makt. Det er ennå for tidlig å fastslå hvilke konkrete konsekvenser Talibans maktovertakelse får for befolkningens dagligliv, både på kort og lang sikt. Mange uttrykker dyp mistro ovenfor Taliban, mens andre gir uttrykk for viktigheten av dialog med de nye makthaverne.

Innhold

1 Innledning	6
1.1 Kildetilfang	6
2 Kort beskrivelse av hendelsesforløpet fra 1. mai til 16. august 2021	7
2.1 Situasjonen i hazaradominerte områder, inkludert Bamian-provinsen	8
3 Taliban har kontroll i tilnærmet hele landet	9
3.1 Sikkerhetssituasjonen meldes å være rolig, men usikker	10
3.1.1 Hvilken rolle kan ISKP spille i Taliban-kontrollerte Afghanistan?.....	10
4 Hvordan kunne Taliban ta makten så raskt?	11
4.1 Svake og korrupte myndigheter.....	11
4.2 Afghanske sikkerhetsstyrker raknet.....	12
4.3 «You can rent an Afghan, but you can't buy one».....	13
4.4 Avtalen med USA ga Taliban selvtillit og legitimitet	13
4.5 Talibans forhandlingsstrategi	14
5 Hvilket Taliban skal styre Afghanistan?	14
5.1 Talibans «sjarmoffensiv»	15
5.2 Taliban er en fragmentert bevegelse.....	16
5.3 Forholdet til det internasjonale samfunnet	16
6 Hvordan vil Taliban utøve sin makt?	17
6.1 Talibans oppfatning av kvinners rettigheter	17
6.1.1 Talibans syn på jenters skolegang	19
6.2 Personer som var tilknyttet statsbyggingsprosjektet	20
6.2.1 Shiamuslimer og hazarabefolkningen.....	22
6.3 Talibans holdning til helsetjenester og bistand.....	22
7 Utreise fra Afghanistan	23
7.1 Situasjonen ved flyplassen i Kabul fram til 31. august	24
7.2 Grenseoverganger	25
8 Store humanitære behov	26
8.1 Levestandard.....	26
8.2 Lav matsikkerhet	27
8.3 Internt fordrevne	27
9 Referanser	28

1 Innledning

Inntil 15. august 2021 var Taliban en væpnet opprørsgruppe som bekjempet afghanske myndigheter og internasjonal (militær) tilstedeværelse. Ifølge Talibans verdensanskuelse var Afghanistan okkupert – Taliban var i krig med USA og de vantro. Afghanske myndigheter var «puppets» for de vantro.

Etter å ha tatt over den militære kontrollen, skal Taliban nå styre landet. Det innebærer at de har inntatt en helt annen rolle, og som landets myndigheter møter de andre krav og forventninger. Dette notatet fokuserer på Taliban som myndighetsutøver, slik de fremstår etter maktovertakelsen den 15. august. Hvordan blir overgangen fra å være en militant islamistisk opprørsgruppe til å styre landet? Notatet vil se nærmere på hvem Taliban er og deres holdninger på enkelte felt, som blant annet amnesti og Talibans behandling av den tidligere fienden, kvinners rettigheter, samt helse- og bistandstjenester.

Så langt er spørsmålene forsøkt besvart ved å sette søkelys på Talibans uttalelser. Samtidig blir det sett hen til tidligere erfaringer fra deres forrige regime, og fra de områdene Taliban har hatt stor innflytelse og kontroll i løpet av konfliktperioden. Mye er forandret siden 1990-tallet, og det er derfor usikkert om erfaringene fra den gang har direkte overføringsverdi. Det er ennå for tidlig å fastslå hvordan det nye regime kommer til å ta form og utvikle seg. Mange uttrykker dyp mistro ovenfor Taliban, mens andre gir uttrykk for viktigheten av dialog med de nye makthaverne og at Taliban bør få en mulighet til å vise om de reelt ønsker å leve opp til løftene de har gitt.

Hensikten med dette notatet er å bidra til forståelse av hva som har skjedd i Afghanistan de siste månedene, hvordan Taliban klarte å ta maktens så raskt, og deres strategier for myndighetsutøvelse og styring av landet. Avslutningsvis beskriver notatet den vanskelige humanitære situasjonen, der kombinasjonen av den væpnede konflikten, covid-19 og tørke i store deler av landet har ført til betydelige humanitære behov.

Utviklingen går raskt, og endringer skjer kontinuerlig. Den tidsmessige avgrensningen av dette notatet er 31. august 2021.

1.1 Kildetilfang

Etter Talibans maktovertakelse er situasjonen i Afghanistan usikker og flyktig. Det er uklart hva som faktisk skjer i ulike deler av landet. Det kommer motstridende meldinger, og det er vanskelig å få verifisert informasjon om hva som finner sted både i Kabul, og ikke minst i rurale områder. Helt generelt er det lite informasjon om situasjonen ute i distriktene og provinsene. Rapporteringer i internasjonale medier har i tiden etter 15. august i stor grad vært begrenset til situasjonen på flyplassen i Kabul, med sporadiske stemningsrapporter fra gatebildet i byen.

Tilgangen til informasjon forringes av at mange som tidligere har rapportert, allerede har reist ut av landet eller forsøker å komme seg ut. Det er uklart hvordan situasjonen for nasjonale medier vil utvikle seg, og om Taliban kommer til å tillate en fri presse. Det er videre et spørsmål om de som rapporterer gis tilgang til alle deler av landet. Hvis ikke, blir det krevende å kontrollere om makthavernes versjon, det vil si Taliban, har rot i virkeligheten. En stor utfordring er med andre ord å utøve tilstrekkelig kildekritikk i en situasjon som den Afghanistan befinner seg i nå. Det er ofte, som allerede nevnt, vanskelig å kryss-sjekke informasjonen mot andre kilder fordi informasjonstilgangen er begrenset.

Kildene til dette notatet er i hovedsak offentlig tilgjengelig informasjon, herunder presseoppslag og nyhetsartikler. Det er nyhetsrapporter med øyevitneskildringer om det som skjer på bakken, men også artikler der forskere, analytikere og Afghanistan-kjennere kommenterer, forklarer og analyserer situasjonen og de rapporterte hendelsene. Tidligere publiserte rapporter, artikler og forskningsmateriale fra ulike forskere og tenketanker, altså publisert før Taliban tok makten, er også benyttet, i den grad de etter Landinfos vurdering bidrar til å forklare dagens situasjon.

2 Kort beskrivelse av hendelsesforløpet fra 1. mai til 16. august 2021

I februar 2020 undertegnet USA og Taliban en avtale om blant annet amerikansk tilbaketrekking fra Afghanistan, der 1. mai 2021 ble satt som den opprinnelige fristen (BBC 2020). Denne tidsfristen ble ikke overholdt, men i april 2021 kunngjorde president Joe Biden at styrkene skulle ut av Afghanistan innen 11. september 2021 – en symboltung dag som markerer at det har gått 20 år etter terrorangrepene mot USA (NTB 2021a). NATO fulgte etter, og besluttet å trekke ut sine tropper.

Konflikten i landet ble kraftig intensivert etter at tilbaketrekkingen av de internasjonale styrkene startet. Taliban iverksatte en stor offensiv i rurale områder over hele landet, med særlig fokus på de nordlige delene av landet. Da Taliban satt med makten i perioden 1996-2001, var det i nordområdene de møtte mest motstand og kamp. Analytikere ved Afghanistan Analysts Network (AAN) (Clark & Ali 2021) hevdet at målrettede angrep i nord var Talibans bevisste strategi for å hindre organisering av fremtidig motstand fra dette området.

Taliban hadde betydelig militær fremgang, vant terreng og tok over kontrollen i en rekke distrikt og distriktssentre. Tallet på distrikter som falt, endret seg fra dag til dag. I perioden fra mai 2021 og frem til begynnelsen av august erobret Taliban mer landområde enn i noen annen periode siden de mistet makten i 2001 (Clark 2021; Clark & Ali 2021; BBC 2021a).

Forsker Ashley Jackson ved Overseas Development Institute (ODI) fremhevet i et intervju i Aftenposten, at mange av distriktene og områdene som falt, egentlig har vært styrt av Taliban i flere år. Hun viste til at Talibans systematiske forarbeid hadde pågått siden 2014 ved at bevegelsen sakte, men sikkert hadde tatt kontroll over lokalsamfunn gjennom moskeene, helseklinikkene og skolene (Wikan 2021).

Etter å ha vunnet frem i mange av landets distrikter, tok Taliban kontroll over en rekke grenseoverganger i juli 2021, en strategi med både realpolitisk og symbolsk betydning. Frem til dette hadde Taliban samtidig hatt søkelys på å avskjære og kontrollere transportlinjer både inn og ut av de store byene. På den måten klarte de å isolere både provinser og byer. Flere byer ble rapportert å være regelrett beleiret (diplomatkilde A, epost juli 2021). I begynnelsen av august ble innsatsen trappet opp og konflikten gikk inn i en ny fase. Taliban rettet innsatsen og styrker direkte mot byene. Den 6. august falt Zaranj i Nimroz-provinsen sørvest i landet, som den første provinshovedstaden i rekken (Foschini 2021).

Taliban trappet igjen opp tempoet, og angrep de store byene raskt og til tider parallelt. Noen dager falt flere byer. Amerikanske etterretningskilder (som vist til i Reuters 2021a) uttrykte frykt for at Kabul kunne komme til å falle i løpet av 30 til 90 dager. Torsdag 12. august 2021 tok Taliban kontroll over de strategisk viktige byene Ghazni og Herat. Kandahar og Laskhar Gah falt dagen etter. Fredag den 13. august kom også rapporteringene om at provinshovedstaden Pul-e Alam i Logar-provinsen hadde falt, kun 70-80 kilometer sør for Kabul. Mazar-e Sharif ble erobret påfølgende dag. I løpet av 10 dager hadde Taliban vunnet kontroll i over 20 provinshovedsteder (Bijlert 2021a).

Taliban befant seg med ett like utenfor Kabul, landets hovedstad. Med tapet av provinsene Ghazni, Logar og Maiden Wardak, og sikkerhetsstyrkens kollaps i provinsene for øvrig, stod Kabul igjen forlatt og sårbar, både militært og politisk, påpekte analytiker Bijlert ved AAN (2021a, b).

Søndag morgen, den 15. august, kom meldingene om at Taliban beveget seg inn i Kabul (Bijlert 2021b). I løpet av ettermiddagen løp det utallige rykter; eksempelvis at tidligere innenriksminister, Ali Ahmad Jalali, skulle lede en overgangsregjering, at Taliban ikke skulle angripe Kabul, og at Taliban selv ikke var interessert i en overgangsregjering. President Ashraf Ghani forlot landet samme dag, og Taliban tok seg inn i presidentpalasset.

2.1 Situasjonen i hazaradominerte områder, inkludert Bamian-provinsen

Det var sterke motsetninger mellom de sunnimuslimske pashtunerne og de shiamuslimske hazaraene under Talibans regjeringsperiode fra 1996 til 2001. Taliban-regimet erklærte shiaer som vantro, og det ble begått alvorlige overgrep mot hazaraene og andre etniske grupper.

Det var derfor ventet at Taliban ville møte sterk motstand i provinsen Bamian i det sentrale høylandet, der befolkningen i all hovedsak er hazaraer. Ifølge Bijlert, analytiker ved AAN, falt også Bamian uten kamp. Det skjedde på et tidspunkt hvor det var klart at sikkerhetsstyrkene hadde raknet. Men heller ikke lokale militser ga Taliban motstand. Antagelig var det allerede inngått avtaler med lokale makthavere (Bijlert 2021b).

Det meldes om alvorlige overgrep mot hazaraer under offensiven og i forkant av maktovertakelsen. Amnesty International (AI 2021) opplyser at Taliban drepte ni hazaraer da de angrep Malestan-distriktet i Ghazni-provinsen i juli 2021. Dette skjedde altså før Taliban tok makten i landet.

Rundt hundre personer demonstrerte i Bamian etter maktovertakelsen. Dette var ikke protester mot maktovertakelsen som sådan, men fordi en statue av hazara-lederen Abdul Ali Mazari, som ble drept av Taliban i 1995, hadde blitt utsatt for hærverk. Ifølge en internasjonal kilde (epost august 2021c) endte protestene fredelig da Taliban kunngjorde at de kommer til å arrestere de som sto bak ødeleggelsene.

3 Taliban har kontroll i tilnærmet hele landet

Som nevnt innledningsvis, har Taliban nå kontroll over nesten hele landet; i 33 av 34 provinser. Unntaket er provinsen Panjshir, der den tidligere visepresidenten Amrullah Saleh har utropt seg selv som landets fungerende president, og erklært at han skal lede motstanden mot Taliban fra Panjshir-dalen¹ (Holm 2021b). Motstandsgruppen skal angivelig bestå av flere tusen krigere og omtales i en artikkel i BBC News som National Resistance Front of Afghanistan (NRF) (Kerley & Blasco 2021). Det har imidlertid allerede blitt meldt at det pågår forhandlinger om en løsning med Taliban (Andreassen 2021).

Det synes ikke å være noen organisert motstand av betydning mot de nye makthaverne i Kabul. Under Taliban-regimet på 1990-tallet var Nord-Afghanistan episenteret for den militære motstanden mot regimet. Den såkalte Nordalliansen hadde sitt hovedkvarter i Mazar-e Sharif. Krigsherrene Abdul Rashid Dostum og Muhammad Atta, som spilte en viktig rolle i Nordalliansens motstandskamp, krysset grensen til Usbekistan 14. august 2021 (Reuters 2021d).

I motsetning til situasjonen i dag, fikk Taliban på 1990-tallet aldri kontroll over hele landet. Om lag ti prosent av territoriet i nord, herunder Badakhshan og Panjshir, kom ikke under Talibans kontroll. Taliban har med andre ord kontroll over en større del av det afghanske territoriet i august 2021 enn de hadde på 1990-

¹ Panjshir-dalen ligger nord for Kabul og er naturlig beskyttet av høye fjell. Det skal bo om lag 150-200 000 personer i dalen, og majoriteten er tadsjikere (Kerley & Blasco 201).

tallet, og den organiserte motstanden mot regimet synes (enn så lenge) å være mindre i dag enn på 1990-tallet.

3.1 Sikkerhetssituasjonen meldes å være rolig, men usikker

I det store og hele har krigshandlingene i landet stoppet opp. FN-kontoret for koordinering av humanitære aktiviteter, OCHA (2021a), opplyser i sin ukesrapport som dekker perioden 16.-22. august 2021, at den overordnede sikkerhetssituasjonen i de sørlige provinsene er relativt rolig, men karakteriserer den som «usikker». Fortsatt meldes det at sivile blir rammet av veibomber, detonasjoner som mest sannsynligvis er etterlatenskaper etter konflikten.

Sikkerhetssituasjonen rapporteres også å være rolig nordøst i landet, i provinsene Kunduz, Takhar og Badakhshan. Ifølge OCHA (2021a) skal det ha vært sikkerhetshendelser i distriktene Pul-e-Hisar, Deh Salah og Bano i Baghlan-provinsen, uten at det gis flere detaljer omkring hendelsene.

I nord-regionen skal sikkerhetssituasjonen være rolig i alle provinsene, ifølge OCHA (2021a).

Fra den østlige regionen har det imidlertid vært meldt om enkelte uroligheter. I Laghman-provinsen var det væpnede sammenstøt mellom Taliban og Islamic State Khorasan Province (ISKP)² i Alingar-distriktet den 21. august 2021. Det foreligger videre informasjon om uroligheter i provinshovedstaden i Kunar-provinsen, der syv sivile ble drept. I tillegg skal to sivile blitt drept og seks såret da de demonstrerte på uavhengighetsdagen den 19. august i hovedstaden Jalalabad i Nangarhar-provinsen (OCHA 2021a).

OCHA (2021a) opplyser at sikkerhetssituasjonen er rolig i de vestlige provinsene. Enkelte sikkerhetshendelser blir meldt, men OCHA gir ingen detaljer om hendelsene. Det samme gjelder den sentrale regionen i landet, der situasjonen også betegnes som rolig, men med enkelte sikkerhetshendelser og vold som blir rapportert fra Kabul og Panjshir-provinsen (OCHA 2021a).

3.1.1 Hvilken rolle kan ISKP spille i Taliban-kontrollerte Afghanistan?

I 2015 etablerte Islamic State Khorasan Province (ISKP) seg i østlige Afghanistan. I 2017 og første halvdel av 2018 var ISKP ansvarlig for flere høyprofilerte angrep i Kabul by enn Taliban. Etter sommeren 2018 ble ISKP betydelig svekket. Det er flere grunner til dette – ISKP har ikke kulturelt fotfeste i Afghanistan, og de ble bekjempet både av afghanske sikkerhetsstyrker og Taliban.

² Islamic State in Iraq and the Levant – Khorasan Province (ISIL-KP), Islamic State Khorasan Province (ISKP) og Daesh er alle navn som benyttes på IS-lojale grupper i Afghanistan. Afghanerne selv bruker hovedsakelig det arabiske akronymet Daesh. I dette notatet benyttes ISKP.

I tillegg falt kalifatet i Syria og Iran. De seneste årene har ISKP fortsatt gjennomført enkelte angrep mot sivile, shiamuslimske mål, som skoler og sykehus i Kabul by (Landinfo 2018, s. 2; Landinfo 2020, s. 21, 22).

Den 26. august 2021 ble det gjennomført en selvmordaksjon i folkemengden som hadde samlet seg ved flyplassen i Kabul. ISKP har påtatt seg ansvaret. I etterkant av angrepet, er det spekulert i om ISKP evner å utfordre Talibans kontroll, noe som kan føre til at krigshandlingene i landet fortsetter. I utgangspunktet er ISKP pr. august 2021 en aktør med begrenset militær slagkraft i Afghanistan. De har ingen territoriell kontroll og antallet krigere er begrenset.³ Men det kan likevel ikke utelukkes at de kan komme til å spille en rolle i tiden som kommer:

- Enkelte Taliban-krigere kan være uenig i den retningen som Taliban i posisjon velger, særlig hvis de legger seg på en moderat og inkluderende linje. Det kan medføre at enkelte skifter side, og går over til ISKP. Det samme kan skje hvis det blir splittelse i Taliban.
- I forbindelse med Talibans maktovertakelse ble mange fanger sluppet fri. Det kan også være straffedømte som har vært tilknyttet ISKP. Dette kan øke ISKPs slagkraft.

4 Hvordan kunne Taliban ta makten så raskt?

Få, om ingen, forventet at Taliban skulle ta kontrollen over landet så raskt som de gjorde (Gullikstad 2021). Forbauselsen er i og for seg ikke knyttet til at Taliban har tatt makten, men at maktovertakelsen gikk så fort. Talibans offensiv startet i mai 2021, parallelt med at uttrekkingen av de internasjonale styrkene startet, men prosessen akselererte voldsomt de siste åtte dagene før Kabul falt.

Det er en rekke faktorer som har bidratt til at myndighetene og sikkerhetsstyrkene ikke evnet å stå opp mot Talibans offensiv. Årsakene er flere og sammensatte, men kollapsen av det afghanske regimet må i hovedsak forklares langs to akser; for det første var myndighetene svakere og hadde lavere tillit internt og blant befolkningen enn tidligere antatt. For det andre var Taliban sterkere, mer strategisk og bedre forberedt enn de fleste analytikere hadde forutsett. Delkapitlene nedenfor ser nærmere på enkelte av disse faktorene.

4.1 Svake og korrupte myndigheter

Det er flere grunner til at statsbyggingsprosjektet havarerte. Institusjonene var svake, og myndighetssiden har ikke fremstått som en samlet enhet. Det politiske

³ For mer informasjon om ISKP i Afghanistan anbefales Afghanistan Analysts Network sine to rapporter: [Hit from Many Sides 1: Unpicking the recent victory against the ISKP in Nangrahar](#) fra mars 2020 og [Hit from Many Sides \(2\): The demise of ISKP in Kunar](#) fra mars 2021.

miljøet har vært preget av konflikt og splittelse. Etter presidentvalget i 2019 ble ikke kandidatene Ashraf Ghani og Abdullah Abdullah enige om hvem som var valgets vinner. Dette var en reprise av hva som skjedde etter presidentvalget i 2014-2015 (Landinfo 2020a, s. 9-10).

Transparency International (2020) har slått fast at Afghanistan er blant verdens mest korrupte stater og betegner landet som «highly corrupt». Korrupsjonen har vært et stort strukturelt problem i alle deler av forvaltningen og statsapparatet, og er en viktig forklaring på den manglende tilliten i befolkningen til lokale og sentrale myndigheter.

Forsker Kristian Berg Harpviken ved PRIO forklarer kollapsen av det afghanske regimet med at veldig mange, også innad i de afghanske sikkerhetsstyrkene, hadde mistet troen på at regjeringen deres kunne levere det den lovet. «Når den tilliten først er borte, da rakner det fort», har Harpviken uttalt (Matre 2021a).

4.2 Afghanske sikkerhetsstyrker raknet

Selv om sikkerhetsstyrkens totale sammenbrudd har forbløffet en hel verden, begynte forvitringen lenge før dette, ifølge en artikkel i The New York Times (Gibbons-Neff, Abed & Hassan 2021). Analytikere og Afghanistan-kjennere har i en årrekke påpekt sikkerhetsstyrkenes mange systemsvakheter og problemer. I tillegg kan det synes som om sikkerhetsstyrkenes kompetanse og slagkraft har blitt kraftig overvurdert av NATO og fra amerikansk hold. Myndighetssiden fremsto under hele Talibans offensiv som handlingslammet – uten en strategi og uten vilje til å kjempe.

I lang tid hadde afghanske sikkerhetsstyrker hatt store tap. Det førte til fallende moral og sviktende lojalitet blant soldatene. Desertering var et stort og omfattede problem. På papiret talte afghanske sikkerhetsstyrker over 300 000 mann. Det reelle antallet har sannsynligvis vært betydelig lavere. En forklaring på det oppblåste tallet er såkalte «spøkessoldater». Dette er ansatte som ikke finnes, men som står på lønnslisten (Harpviken 2021a). Frafallet i antall soldater den siste perioden må ha vært betydelig. Amerikanske tjenestemenn hevder overfor New York Times (Gibbons-Neff, Abed & Hassan 2021) at sikkerhetsstyrkene de siste månedene kun bestod av kun en sjettedel av det oppgitte antallet ovenfor.

I likhet med myndighetsapparatet for øvrig, var også sikkerhetsstyrkene gjennomsyret av korrupsjon og nepotisme. Dette bidro til lav tillit til egne ledere og offiserer (Harpviken 2021a). Gjennom årene har det vært en rekke tvilsomme utnevnelser til høyere stillinger, utnevnelser som har blitt oppfattet å være et resultat av rene bestikkelser eller nepotisme. Lederskapet som skulle lede sine undersåtter i strid, satt ikke i stillingen på bakgrunn av kvalifikasjoner, men på bakgrunn av slektskap eller fordi de hadde «kjøpt» posisjonen. Forsyningslinjer brøt sammen, og mange soldater manglet både ammunisjon, drivstoff og mat.

Flere steder fikk ikke soldater lønn de siste månedene (diplomatkilde, epost 2021).

Til sammen har dette tæret på soldatenes vilje til å kjempe; både motivasjon og lojalitet sviktet. Soldatene var ikke villig til å dø for en korrumpert regjering og et statsbyggingsprosjekt som de færreste trodde på. Afghanistan er et stamme- og klansamfunn, og for den jevne afghaner ligger den primære lojaliteten hos storfamilie, stamme og klan – og ikke hos sentrale myndigheter.

4.3 «You can rent an Afghan, but you can't buy one»

Verken den afghanske regjeringen, USA, NATO eller det internasjonale samfunnet for øvrig var forberedt på Talibans store offensiv. De afghanske sikkerhetsstyrkene hadde ikke styrke til å stå imot, og mange trakk seg raskt ut av områder som ble angrepet av Taliban. Men svært mange soldater la også ned våpnene og overga seg helt uten kamp (Clark 2021).

I Afghanistan er det aksept for å skifte side og alliere seg med den part som til enhver tid fremstår som den sterkeste aktøren, og som det er mest opportunt å alliere seg med. Mange sentrale politiske og militære aktører har i løpet av de siste tiårene skiftet alliansepartnere og side i de militære konfliktene som har preget perioden. «You can rent an Afghan but you can't buy one» er et kjent ordtak som på en god måte beskriver afghanernes pragmatisme (Hunt 2021).

Hurtigheten i Talibans erobring av stadig nye områder gjorde at sikkerhetsstyrkene mistet troen på seier. Etter at de første provinshovedstedene falt, oppfattet mange afghanere Taliban som den sterkeste parten med mest framgang. Dette har hatt en selvforsterkende effekt og medførte at moralen i sikkerhetsstyrkene ble ytterligere svekket (Johnsen 2021).

4.4 Avtalen med USA ga Taliban selvtillit og legitimitet

New York Times-journalisten Mujib Mashal (2020) hevdet under et seminar i Afghanistan-uka (november 2020) at tidligere president Trumps beslutning om å trekke ut de amerikanske styrkene, uavhengig av om det forelå en avtale eller ei, ga Taliban overtak i forhandlingene med USA. Forhandlingene, og senere avtalen, ga legitimitet til Taliban og samtidig undergravde den autoriteten til afghanske myndigheter, som jo ikke var part i denne delen av prosessen. Det har vært enighet blant analytikere om at Taliban fikk betydelig gjennomslag i avtalen som ble signert i februar 2020.

Mashal (2020) mente videre at avtalen mellom USA og Taliban skapte en ubalanse mellom afghanske myndigheter og Taliban da de innledet forhandlinger i Doha i september 2020. Det var ingen grunnleggende tillit mellom partene. Avtalen mellom USA og Taliban lå som et bakteppe for forhandlingene.

Myndighetene hadde få kort på hånden, og få innrømmelser å gi – det viktigste kortet ble spilt av USA da de gikk med på å frigi inntil 5000 fanger.

4.5 Taliban forhandlingsstrategi

Det har vært en bred oppfatning – i alle fall fra vestlig side – om at konflikten i Afghanistan ikke kunne løses militært. Da Taliban offensiv startet tidlig i mai 2021, viste de seg å være gode militære strateger. Selv om det tilsynelatende kan se ut til at Taliban har vunnet en militær seier, har lokale forhandlinger spilt en avgjørende rolle for utfallet.

Taliban har systematisk bygget kommunikasjonskanaler til kommandanter, eldreråd og landsbyledere på alle nivåer i hele landet. De har åpenbart hatt et godt politisk nettverk, også utenfor egne kjerneområder. Dette nettverket ble benyttet som inngang til forhandlinger da det viste seg at sikkerhetsstyrkene raknet. Selv om det rapporteres at overtalelser og tidvise trusler var virkemidler i forhandlingene, har lovnader om amnesti og straffefrihet antagelig vært viktig. I tillegg har penger vært involvert. «They contacted everyone and offered the chance to surrender or switch sides, with incentives, including money and rewarding people with appointments afterward», sier forsker Antonio Giustozzi ved Royal United Services Institute in London (Zucchini 2021).

Faktorene som er redegjort for over, kan bidra til å forklare at mange afghanske byer og distrikter falt til Taliban uten kamp fra sikkerhetsstyrkene. Enkelte la ned våpnene, andre skiftet side til Taliban, mens i andre tilfeller ble det inngått avtale om overgivelse, ofte fremforhandlet av lokale eldreråd.

5 Hvilket Taliban skal styre Afghanistan?

Hvem er Taliban i dag? Har Taliban forandret seg etter bevegelsens opprinnelse, eller kommer vi til å se samme Taliban som på 1990-tallet? Ser vi et Taliban som har lært av historien? Er det faktisk slik at de har et overordnet mål om forsoning mellom afghanere som har levd i flere tiår med konflikt og krigshandlinger? Hva betyr et styresett innenfor rammen av islam? Kommer de til å respektere menneskerettighetene? Dette er spørsmål en hel verden stiller seg.

Taliban har selv gitt uttrykk for at de har blitt mer moderate siden de satt med makten i perioden 1996-2001. De prøver å fremstå pragmatiske og mer akseptable for verden. Men mange afghanere frykter at Taliban-regimet også denne gangen blir et radikalt og brutalt regime.

På en historisk pressekonferanse 17. august 2021 i Kabul, den første presskonferansen i byen 20 år etter at Taliban mistet makten, hevdet talsmann

Zabihullah Mujahid at bevegelsen vil operere «within the framework of Sharia» (Al Jazeera 2021a). Han uttalte samtidig at: «Når det gjelder ideologi og tro, er det ingen forskjell mellom Taliban for 20 år siden og i dag» (som sitert i Holm 2021a). Tankegodset til Taliban er basert på sunnimuslimsk fundamentalisme og pashtunske tradisjoner. Hanafi-lovskolen innenfor sunniislam er den dominerende retningen i Afghanistan, som også Taliban bekjenner seg til.

Forsker ved Folkerettsinstituttet, Cecilie Hellestveit (som sitert i Jarstad & Wolasmal 2021) mener at verden kommer til å se et annet Taliban denne gangen:

[...] på 90-talet var Afghanistan ein svekka stat, øydelagt av borgarkrig. No vil Taliban vere alminnelege styresmakter. Afghanistan i dag er ikkje eit fullstendig øydelagt land, så Taliban tar over ein heilt anna type nasjon no enn for 25 år sidan.

Konteksten som Taliban skal operere i denne gangen er med andre ord forskjellig:

- På 1990-tallet var Taliban en nyetablert bevegelse. Senere har de gjort seg erfaringer, både ved at de har hatt sentralmakten i Afghanistan, de har i to tiår kjempet mot internasjonale og afghanske styrker, og de har forhandlet med verdens mektigste stat, USA.
- Afghanistan er et annet land i dag enn på 1990-tallet. Da Taliban overtok sentralmakten i 1996, lå landet i ruiner etter en blodig borgerkrig. I to tiår er det brukt store summer på å bygge opp et statsapparat, samt helse- og utdanningsinstitusjoner. Afghanistan har en ny generasjon, også kvinner, som har gått på skole og tatt utdanning.

5.1 Talibans «sjarmoffensiv»

I motsetning til Taliban-regimet på 1990-tallet, bruker Taliban anno 2021 betydelige ressurser på «merkevarebygging». De har en egen hjemmeside «Voice of Jihad» med informasjon på flere språk, og de er svært aktive på Twitter. I motsetning til andre militante islamist-grupper som ISKP, formidler Taliban få innslag med vold og synes ikke å ha til hensikt å skape frykt blant befolkningen. Før maktovertakelsen var det hyppige rapporteringer om regjeringssoldater som skiftet side og sluttet seg til bevegelsen, og om Talibans triumfer fra slagmarken.

Mens det på 1990-tallet var forbud mot å ta bilder, har man i disse dager sett og hørt reportasjer om Taliban-soldater som tar selfies, får blomster fra befolkningen og lar seg intervjuet av kvinnelige reportere, både afghanske og internasjonale (Gannon, Akhgar & Krauss 2021; Joyella 2021; Storey 2021).

Verdens søkelys er nå rettet mot Kabul og Afghanistan. Spørsmålet er om sjarmoffensiven, fleksibiliteten og pragmatismen vil fortsette også etter at verdens

kameralinser er slukket. Blir Taliban mer brutale etter hvert som de får bedre kontroll over situasjonen, og evakueringen av de internasjonale er avsluttet?

5.2 Taliban er en fragmentert bevegelse

Lokalt består Taliban av relativt små grupper, samlet rundt lokale kommandanter. Lokale Taliban-grupper har ofte primær lojalitet til lokale maktpersoner, og det kan være tette bånd mellom landsbyeldre og Taliban. De samarbeider primært med utspring i personlige relasjoner og lokal kultur. Sentralt er Taliban en fragmentert bevegelse som består av en politisk og militær fløy. Det er store ulikheter innad i Taliban mellom de som omtales som tradisjonister og «hardlinere» og de mer moderate kreftene. Taliban har elitestyrker som spiller en avgjørende rolle i offensive operasjoner (Landinfo 2020a, s. 17-21).

Et usikkerhetsmoment i tiden som kommer er om beslutninger som fattes sentralt også blir implementert lokalt. Det er betydelig usikkerhet knyttet til dette, samtidig som relativt ferske erfaringer kan tyde på at kommandolinjene fungerer. I juni 2018 var det en tre dagers gjensidig våpenhvile i forbindelse med feiringen av Eid ul-Fitr. Rapporter fra hele landet tydet på at bevegelsen som helhet hadde respektert våpenhvilen (Clark 2018). Taliban har over lang tid hatt skyggestrukturer på provinsnivå. Dette har vært en parallellstruktur til myndighetsapparatet, bestående av ulike komiteer av militær og sivil karakter (helse, utdanning og liknende). Strukturen ser tilsvarende ut i alle landets provinser, og i de fleste distriktene.

Situasjonen i områder hvor Taliban har hatt makten de siste årene viser et «mixed picture» (MEI 2021). Utviklingen i tiden som kommer vil vise hvilken del av Taliban som får gjennomslag, og om de lykkes i å fremstå som en enhetlig bevegelse.

5.3 Forholdet til det internasjonale samfunnet

Taliban har et relativt godt forhold til sine mektige naboer Pakistan, Iran og Kina. Disse ønsker stabilitet i regionen og et stabilt Afghanistan. Både nabolandene og Taliban har en felles interesse i å bekjempe ISKP. I tillegg har alle en felles interesse i at det amerikanske nærværet i regionen opphører. På tross av at Taliban ba vestlige land om ikke å evakuere, har de stengt ambassader og evakuert utsendte diplomater og lokalansatte. Regionale stormakter som Russland, Kina, Iran og Pakistan har opprettholdt den diplomatiske tilstedeværelsen, og gitt uttrykk for at de er villig til å samarbeide med de nye makthaverne i Kabul (O'Connor 2021).

Taliban-regimet på 1990-tallet var isolert, og de var utsatt for sanksjoner fra verdenssamfunnet. Det var kun tre land (De forente arabiske emirater, Pakistan og Saudi Arabia) som anerkjente regimet. Det synes åpenbart at Taliban ønsker et

bedre forhold til det internasjonale samfunnet denne gangen. Afghanistan er et fattig land og Taliban erkjenner at de har behov for bistand for å videreføre tjenester som helse og utdanning, og for at statsforvaltningen ikke skal gå i oppløsning.

6 Hvordan vil Taliban utøve sin makt?

Så langt er det ingen klare svar på hvordan Taliban kommer til å utøve makt, og hvilke konkrete konsekvenser Talibans maktovertakelse får for befolkningens dagligliv, verken på kort eller lang sikt.

Den raske seieren har antagelig kommet overraskende på Taliban også, og Taliban-lederen mulla Baradar har uttalt at bevegelsen oppnådde en uventet seier (NTB 2021b; Al Jazeera 2021a). Det foreligger ingen avklaring om hvordan de skal styre landet, og eventuelt sammen med hvem. Taliban har lovet å presentere den nye regjeringen i løpet av få uker, og sier at de skal danne en «inkluderende regjering» (Al Jazeera 2021a). Men hva betyr det, er de villig til å dele makten med andre?

Taliban-lederen mulla Baradar ankom Kandahar fra Doha den 17. august 2021 og reiste dagen etter til Kabul, for å starte arbeidet med å få på plass en ny regjering (Bijlert 2021c). Maktpersoner som Hamed Karzai, Abdullah Abdullah and Gulbuddin Hekmatyar har hatt dialog med Taliban i Kabul etter maktovertakelsen, og det spekuleres i om disse kommer til å bli del av en eventuell samlingsregjering, eller om det kun har vært «høflighetssamtaler» (NTB-AFP 2021; Bijlert 2021c).

Utformingen av regjeringen vil gi en pekepinn om hvilken vei utviklingen i landet vil gå. Uansett hvem som får plass i regjeringen, så er det åpenbart at Taliban blir den sentrale kraften i Afghanistans nye regjering.

6.1 Talibans oppfatning av kvinners rettigheter

Blir kvinner utestengt fra deltakelse i samfunnsliv og arbeidsmarkedet, vil kvinner henvises tilbake til hjemmet? Taliban som organisasjon har selv ikke gitt rom for kvinnelig deltakelse. Det finnes ingen rapporter om aktive kvinner innenfor Talibans parallelle struktur eller administrasjon, ei heller ved den tidligere frontlinjen.⁴ Ingen kvinner deltok i Talibans forhandlingsdelegasjon i Doha (Ruttig 2021, s. 7).

⁴ I mange væpnede konflikter i verden, har kvinner deltatt aktivt ved frontene. Eksempelvis benyttet LTTE i Sri Lanka seg av kvinnelige soldater og selvmordsbombere.

På den tidligere refererte pressekonferansen 17. august, opplyste Taliban at kvinners rettigheter vil bli ivaretatt innenfor rammen av islam. De kom med løfter om at jenter kan gå på skole, og at kvinner kan jobbe og delta i styrende organer (Holm 2021; Al Jazeera 2021a). Talibans retorikk knyttet til kvinners rettigheter har endret seg radikalt de siste årene sammenliknet med forrige regimeperiode. Uttalelsene på pressekonferansen samsvarer med hva de har uttalt de siste årene, blant annet i Doha i juli 2019 (Ruttig 2019; Ruttig 2021, s. 6-7).⁵

Under forrige Taliban-regime var det påbud om at kvinner måtte være helt tildekket i det offentlige rom. I løpet av forhandlingene i Doha juli 2019, ga Taliban uttrykk for at det ikke skal være nødvending med full burka for kvinner, men at et hodesjal (chaderi) anses som tilstrekkelig (Ruttig 2021, s. 7).

Rapporteringer så langt indikerer allikevel at Kabuls innbyggere forventer en mer restriktiv hverdag og ser ut til å tilpasse seg denne. Selv om det er færre folk – og spesielt kvinner – i gatene enn tidligere, har, ifølge en afghansk journalist (som vist til i Halsør et al. 2021), flere kvinner bytta ut sjal til burka. Salget av burka skal allerede ha økt og prisene på burka likeså. Ifølge en internasjonal kilde (epost august 2021b) er ikke den nasjonale politikken på dette området meislet ut ennå. Det synes uklart om kvinner får mulighet til å arbeide under det nye regimet, og lokal praksis ser ut til å variere så langt. Det rapporteres eksempelvis fra Jalalabad om at kvinner som arbeider må ha følge av en *mahram* – en mannlig ledsager.

Et flertall av kildene, ikke minst kvinner- og menneskerettighetsorganisasjoner, mener så langt at kvinners handlingsrom vil begrenses under det nye Taliban-styret, til tross for Talibans forsikringer. Samtidig er det verdt å merke seg at det kulturelle klima i Afghanistan i utgangspunktet setter snevre rammer for kvinners deltakelse i samfunnet. I all hovedsak har kvinners bevegelse- og handlingsrom i Afghanistan blitt definert av hennes familie (Landinfo 2020b).

På den annen side; i løpet av de siste 20 årene har Afghanistan fått en ny generasjon kvinner, med kvinner som har fått skolegang og andre rettigheter. Det er ikke gitt at kvinner uten videre er villige til å gi opp rettighetene de har fått. «Dette maktskiftet kommer til å få store konsekvenser for kvinners rettighetsorganisasjoner, men det trenger ikke å bety at jenter mister mulighet for å gå på skole. Det gjenstår å se», sier Kaja Borchgrevink, forsker ved PRIO (som sitert i Lyngstad et al. 2021). Avsnittet under redegjør for Talibans holdninger til utdanning og skolegang for jenter.

⁵ At Taliban fremhever islamske verdier, kan tolkes som at Taliban tar implisitt avstand fra det de anser som «vestlige» begreper. Dette påpekes av Ruttig (2021, s. 6-7), som viser til flere offentlige uttalelser gitt av Taliban, som støtter en slik analyse. Eksempelvis har sjefsforhandler mulla Stanakzai uttalt at: «Islam has given women all fundamental rights. [...] If the world thinks we give the women the rights America or the West gives to them, this is not congruent with the culture and tradition and our religion».

6.1.1 Talibans syn på jenters skolegang

Som tidligere nevnt, hevdet Taliban på pressekonferansen 17. august at jenter skal ha tilgang til skolegang i landet. Under forrige Taliban-regimet på 1990-tallet var jenters mulighet til utdanning underlagt strenge restriksjoner. I det store og hele ble jenter nektet å gå på skole, spesielt i byene (inkludert Kabul) (Ruttig 2021, s. 7; Amiri & Jackson 2021, s. 9).⁶

«Taliban har snudd 180 grader i sitt syn på utdanning». Dette har forsker Ashley Jackson hevdet i et intervju gitt i kjølvannet av publiseringen av en studie om Talibans holdninger og retningslinjer til utdanning generelt (Bolle 2021). Studien viser at Taliban etter 2001 har endret sin tilnærming; fra å være motstander via aksept til at de har støttet opp om utdanning flere steder der de har hatt stor innflytelse eller kontroll (Amiri & Jackson 2021, s. 10).⁷

Talibans utdanningspolitikk – både når det gjelder islamsk og sekulær læring – har først og fremst hatt fokus på gutter og unge menn. Taliban har kun latt døren stå åpen for skolegang for jenter etter påtrykk fra lokalbefolkningen, viser erfaringene fra områder der Taliban frem til nå har hatt stor innflytelse (Amiri & Jackson 2021, s. 24).

Internt i bevegelsen har det ikke vært et entydig syn på utdanning for jenter, men snarere svært ulike oppfatninger av tematikken; på den ene siden har man moderate krefter i ledelsen som erkjenner at Afghanistan trenger et moderne utdanningssystem også for jenter, på den andre siden står konservative krefter som er sterkt uenig og spesielt imot at jenter, og særlig over en viss alder, skal få skolegang (Amiri & Jackson 2021, s. 6; Bolle 2021).

Talibans offentlige retningslinjer om jenter og utdanning, har vært vage og uklare, mener forskerne Rahmatullah Amiri og Ashley Jackson (2021, 6, 23). Taliban har flere kjønnsnøytrale uttalelser som understreker at utdanning er viktig for alle afghanere, men nevner ikke da jenter spesielt. Det er allikevel minst én offentlig erklæring som godkjenner kvinnelig utdanning, men disse uttalelsene sier, som Taliban så ofte gjør, at dette må skje «innenfor rammen av islam» og hvis «forholdene ligger til rette/er tilrettelagt» (Amiri & Jackson 2021, s. 23).

Det sistnevnte elementet har særskilt omfattet jenter som har nådd puberteten. Oppfatningen har vært at dersom jenter i puberteten skal kunne få skolegang, må

⁶ I enkelte områder var det allikevel små rom for forhandlinger. Den svenske Afghanistankomiteen rapporterte eksempelvis at de drev rundt 125 jenteskoler og 87 blandingskoler (altså skoler for både jenter og gutter) i minst 10 ulike provinser (Ruttig 2021, s. 7).

⁷ Denne analysen støttes av analytiker og Afghanistan-kjenner Thomas Ruttig. Under de første årene av Talibans væpnede opprør etter 2001, gikk de offentlig ut og støttet angrep mot skoler, lærere og elever fordi utdanningssektoren, etter deres oppfatning, var symboler på den utenlandske okkupasjonen. Men i flere områder slo denne strategien tilbake på Taliban selv, fordi de fikk lokalbefolkningen mot seg ettersom befolkningen selv ønsket at barn skulle gå på skole. Taliban endret dermed kurs og tillot skoler å operere (Amiri & Jackson 2021, s. 6; Ruttig 2021, s. 7-8).

forholdene være trygge for dem i den forstand at jenter og gutter må ha separate klasser, jenter må undervises i egne separate bygninger fra guttene, det må være kvinnelige lærere (i enkelte tilfeller kan eldre menn aksepteres), jentene må reise direkte til og fra skolen, etc. (Amiri & Jackson 2021, s. 24).

Vagheten i retningslinjene er allikevel den faktoren som har gjort det mulig og ført til at man i praksis – frem til maktovertakelsen – har erfart at jenters tilgang til skole har variert betydelig i områdene der Taliban har innflytelse. Vagheten har med andre ord gitt lokale Taliban-kommandanter handlingsrom til å tilpasse skolegang for jenter etter lokalsamfunnets forespørsler og ønsker (Amiri & Jackson 2021, s. 23). Det har som nevnt ført til stor geografisk variasjon, og erfaringene viser at Taliban har vært opptatt av å operere innenfor den lokale kulturen i områdene de har hatt stor innflytelse i.

I desember 2020 inngikk UNICEF en formell avtale med Taliban om drift av skoleplasser til 4000 klasser med plass til 120 000 elever i områdene under deres innflytelse. Denne avtalen inkluderer skolegang for jenter. Taliban har imidlertid insistert på at avtalen kun omhandler «[...] small girls up to the age of eight and the rest will be sorted out gradually». Mens UNICEF på sin side, offisielt hevdet at de ville sikre at jenter i områdene avtalen omfattet, var sikret tilgang til skole (Amiri & Jackson 2021, s. 24).

Et Taliban som har forhandlet frem en formell og nasjonal avtale med et FN-organ, mener forskerne Amiri og Jackson (2021, s. 6) vitner om bevegelsens ønske om bistand og internasjonal anerkjennelse.

6.2 Personer som var tilknyttet statsbyggingsprosjektet

På pressekonferansen 17. august 2021 proklamerte Taliban at: «Vi tilgir alle på motsatt side fra A til Z» (Holm 2021a). Taliban snakket om fred, forsoning og inkludering (Al Jazeera 2021b).

Igjen er spørsmålet om Talibans uttalelser kun er retorikk og tomme løfter, og hva Taliban faktisk vil gjøre i praksis. Forsker Torunn Wimpelmann ved Chr. Michelsens institutt (CMI) peker på at deler av Talibans organisasjon sannsynligvis har den oppfatningen at ingen skal bli straffet for å ha kjempet mot Taliban, men hun er likevel i tvil om dette blir realitet på lang sikt, og om det vil bli etterlevd av hele bevegelsen (Matre 2021b).

Når det gjelder forhold som amnesti og behandling av personer som har vært på motsatt side i en konflikt, er det som allerede nevnt en tradisjon med å «snu kapp etter vinden». Frem til nå har det altså vært aksept for å skifte side i både politiske og militære konflikter. Forklaringen på dette er at lojalitet er knyttet til storfamilien og landsbyen/lokalsamfunnet, ikke til sentralmakten og myndighetene. I en maktkamp er det derfor alltid familien og lokalsamfunnets ve

og vel som er avgjørende, hvilket innebærer at ens posisjon alltid er midlertidig, og det gjelder å manøvrere seg slik at man alltid slutter seg til den sterkeste parten (Hammer 2016, s. 40-58).⁸

Da kommunistregimet falt i 1992, posisjonerte tidligere medlemmer av kommunistpartiet seg og ble raskt del av den nye maktstrukturen. Høsten 2001, da Taliban mistet makten som følge av en USA-ledet invasjon, vendte mange tusen talibanere tilbake til sine lokalsamfunn og myndighetene gjennomførte tiltak som var preget av forsoningsvilje og ikke straffereaksjoner. Det var ingen rettslig prosess etter Talibans omfattende menneskerettsovergrep i perioden fra 1994 til 2001. De aller fleste talibanere som var internert av Nordalliansen ble raskt løslatt, og det ble gitt dekret om tilbakevending. I 2007 vedtok det afghanske parlamentet den såkalte amnestiloven, som i praksis ga amnesti til afghanere som hadde begått krigsforbrytelser før 2001 forutsatt at de støttet regjeringens forsoningsprosess (Lieven 2021; NOU 2016, s. 99).

Det har etter den nylige maktovertakelsen kommet signaler om at Taliban ønsker å hevne seg på personer som var tilknyttet statsbyggingsprosjektet. RHIPTO, Norwegian Center for Global Analyses, hevder at Taliban utfører målrettede og systematiske dør-til-dør aksjoner i søken etter enkelte afghanere. Det skal særlig være personer som har hatt sentrale stillinger innen sikkerhetsapparatet og etterretning som står på svartelisten, ifølge RHIPTO. Organisasjonens hemmeligstemplede rapporter ble lekket til media og førte til bred dekning over hele verden (Fjeld 2021; Reuters 2021c).

I en artikkel i Morgenbladet gir Afghanistan-kjenneren Thomas Ruttig uttrykk for at RHIPTO-rapportens konklusjoner virker overdrevet. Ruttig sier at troverdig informasjon om situasjonen etter maktovertakelsen av Kabul fortsatt mangler, og at bildet er mye mer sammensatt enn det RHIPTO-rapporten gir uttrykk for. Ruttig hevder videre at dersom Taliban får bekreftet fortellingen om at vesten lyver om dem, kan livet for afghanerne som er igjen i landet bli farligere. Også PRIO-forsker Kristian Berg Harpviken er skeptisk til rapportene fra RHIPTO, og mener at i verste fall kan deres analyse bli en selvoppfyllende profeti (Velo 2021).

Den norske forsvarssjefen Eirik Kristoffersen har opplyst til Aftenposten at det norske forsvaret har mottatt ubekreftede meldinger om at enkelte ledere innenfor de afghanske sikkerhetsstyrkene skal ha blitt oppsøkt og henrettet. Kristoffersen understøtter imidlertid at forsvaret ikke har klart å verifisere opplysningene som er mottatt, men at de samtidig har fått rapporter om at «soldater har lagt ned våpnene, dratt hjem og at det er fredelig rundt dem» (Stensland & Bentzrød 2021).

⁸ Dette blir meget godt beskrevet av journalist og forfatter Anders Hammer i boka: «Krigen som aldri tar slutt», i kapittelet «Historien om en krigsherre».

6.2.1 Shiamuslimer og hazarabefolkningen

Hazaraer har tradisjonelt vært en politisk og økonomisk marginalisert gruppe i Afghanistan, nederst i det sosiale hierarkiet. Etter Taliban-regimets fall i 2001, har mange hazaraer fått større politisk innflytelse og en forbedret sosioøkonomisk posisjon. En stor andel av dem støttet statsbyggingsprosjektet.

Talibans sjarmoffensiv inkluderer også shiamuslimer og hazaraer. Forsoning og enhet ble, som tidligere nevnt, understreket under pressekonferansen 17. august. Bevegelsen ønsker hverken interne eller eksterne fiender, ifølge talsmannen Zabihullah Mujahid (Al Jazeera 2021a). Som på alle andre områder gjenstår det å se om intensjonene gjenspeiles i praktisk handling. Mange hazaraer, og særlig personer som har hatt tette bånd til myndighetene, er bekymret for hva nær fremtid vil bringe. De finner det, naturlig nok, vanskelig å stole på forsikringene fra Taliban.

Fem dager etter at Taliban tok makten i Kabul var feiringen av den shiamuslimske høytiden Ashura. Det var markeringer i byen, men relativt få deltok. Det er ikke rapportert om sikkerhetshendelser knyttet til feiringen (Huylebroek 2021).

6.3 Talibans holdning til helsetjenester og bistand

Den langvarige konflikten i Afghanistan påvirket befolkningens generelle tilgang til helsetjenester. Helsearbeidere har blitt drept i angrep, og helsetilbud ble stengt fordi det var for farlig å operere i området på grunn av kamphandlinger. Ved fravær av kamphandlinger, bortfaller slike situasjoner som har vært direkte knyttet til sikkerhetshendelser som angrep og kamper.

Landets helsesystem har uansett store utfordringer. Frem til nå har hele systemet vært donor- og bistandsdrevet. Helsevesenet fordrer altså finansering, både på kort og lang sikt, men det kreves også administrasjon, medisinsk personale og ansatte. Hvordan Taliban kommer til å videreføre helsevesenet, er det så langt lite informasjon om.

«Sist [Taliban] styrte var de ikke spesielt opptatt av at staten skulle tilby velferdstjenester som helse», uttaler Harpviken (2021b) ved PRIO. Nå mener han at bevegelsen har gitt klart uttrykk for at de ønsker vestlig støtte, og at uten bistand vil statsforvaltningen kunne gå i oppløsning.

Det har kommet signaler på at tidligere helseministeren i Ghani's regjering fortsetter sitt arbeid i Talibans administrasjon. Verdens helseorganisasjon (WHO) har gitt uttrykk for at de er innstilt på videre samarbeid med helsedepartementet (Strand & Suhrke 2021). Bistandsarbeider Ayesha Wolassmal, som har erfaring fra hjelpearbeid både fra øst og sør i landet, mener at dette kan tyde på at Taliban ønsker kontinuitet (Onsum & Røst 2021).

Det har også kommet meldinger om at vestlige stater kan komme til å kutte sin finansielle støtte stat-til-stat etter Talibans maktovertakelse dersom «sharia-lovgivning iverksettes» (Reuters 2021b). Verdensbanken har allerede fryst midler og stanset utbetalinger til bistandsprosjekter i landet inntil videre (NTB & Bistandsaktuelt 2021). Landinfo er ikke kjent med at det har kommet signaler fra andre internasjonale aktører eller stater som frem til nå har hatt nære forbindelser med Taliban, eksempelvis Saudi-Arabia, De forente arabiske emirater eller Pakistan, om at de vil bidra økonomisk til et Taliban-ledet Afghanistan.

Det er rimelig å anta at kvaliteten på helsetjenester og tilgangen til disse reduseres, dersom internasjonales økonomiske bidrag kuttes. Helsetilbud til det afghanske folk kan dermed bli avhengig av tjenester fra private og frivillige bistands- og humanitære hjelpeorganisasjoner.

Hva slags handlingsrom og arbeidsbetingelser NGOene vil bli gitt fra Taliban, er det også for tidlig å si noe om.⁹ Forut for Talibans maktovertakelse, forhandlet internasjonale bistands- og humanitære organisasjoner ofte seg frem til avtaler og ordninger med Taliban i områder som de kontrollerte eller hadde stor innflytelse i (Strand & Suhrke 2021). Afghanistankomiteen (2021) hevder at «Taliban ønsker et sterkt internasjonalt nærvær i landet i form av humanitær bistand», og viser til at Talibans politiske kontor har hatt dialog med FNs humanitære koordinator i årevis, samtidig som en rekke NGOer har drevet bistand i områder under deres kontroll.

Flere internasjonale humanitære organisasjoner har gitt uttrykk for at de ikke trekker seg ut av Afghanistan så langt (eksempelvis Flyktninghjelpen, Leger uten grenser og den norske Afghanistankomiteen). Landdirektør for Flyktninghjelpen i Afghanistan, Astrid Sletten, reiste til Kabul tre dager etter at Taliban inntok byen. Flyktninghjelpen har fått forsikringer fra Taliban om at de er ønsket og at arbeidet deres er nødvendig. «Hvis vi ikke hadde fått de forsikringene, hadde jeg ikke reist mot strømmen», sier hun til Aftenposten (Støyva & Tande 2021). Afghanistankomiteen (2021) opplyser også at de har «fått en garanti for at våre folk er trygge og oppfordring til å gjenoppta arbeidet».

7 Utreise fra Afghanistan

Ingen har nøyaktig oversikt over antallet afghanere som har forlatt landet etter Talibans maktovertakelse (BBC News 2021b). De første par ukene etter at

⁹ Taliban har endret sin politikk og retningslinjer angående NGOer de siste årene. Frem til 2009/10 var bevegelsen åpent fiendtlig mot frivillige organisasjoner. Etter dette endret Taliban sin holdning og fikk en mer pragmatisk og «softer» tilnærming, som regel motivert av og en erkjennelse av lokalbefolkningens behov for tjenester (Ruttig 2021, s. 9).

Taliban tok makten synes evakuering via flyplassen i Kabul å ha vært den foretrukne måten å forlate landet for det store flertallet.

7.1 **Situasjonen ved flyplassen i Kabul fram til 31. august**

De første dagene etter maktovertakelsen, oppholdt et par hundre familier seg i rundkjøringen forutfor hovedinngangen til flyplassen. I dagene som fulgte, samlet flere og flere folk seg, og menneskemassen ble anslått til å være flere tusen. Al Jazeera-journalist Ali M Latifi (2021) beskrev situasjonen og menneskemengden som så stor, at området utenfor flyplassen minnet om en flyktningleir.

Massemedier rapporterte om kaotiske scener på flyplassen i Kabul etter Talibans maktovertakelse. Folk syntes å være desperate etter å forlate Afghanistan. Situasjonen kom til tider helt ut av kontroll, med menneskemasser som stormet rullebanen, og personer som klamret seg fast til fly i ferd med å ta av. Det ble meldt om dødsfall som følge av kaoset (Moe 2021).

Det var internasjonale styrker som kontrollerte selve flyplassen og som avgjorde hvem som skulle slippe inn gjennom portene. Fra internasjonal side ble det opplyst at det ikke var kapasitetsproblemer når det gjaldt antall fly, men at de ikke lyktes med å få de som skulle evakueres inn portene til flyplassen. På området utenfor flyplassen var Taliban på plass, og amerikanske myndigheter bekreftet at Taliban tilrettela for evakuering ut av Kabul (Thommessen, Wolasmal & Strønen 2021). I tillegg ble det meldt om tilstedeværelse av tjenestemenn fra de tidligere regjeringsstyrkene Counter Terrorism Pursuit Teams (CTPTS) (Latifi 2021).

Talibans talsmann Zabihullah Mujahid hevdet at Taliban ikke ville hindre noen afghanere med gyldige reisedokumenter i å forlate landet fra flyplassen (Aikins & Huylebroek 2021). Samtidig har Taliban appellert til amerikanske myndigheter om ikke å oppmuntre afghanere til å forlate hjemlandet sitt, og de har også oppfordret folk til å forlate flyplassen og vende hjem (TV2 2021).

Helt siden evakueringen startet, ble det advart om at området rundt flyplassen kunne bli åsted for terrorhandlinger. På formiddagen 26. august 2021 ble advarslene forsterket, truslene ble oppgitt å være helt reelle, og folk ble rådet til ikke å oppsøke flyplassen med mindre de var klarert for utreise. Som det fremkommer innledningsvis i notatet; på ettermiddagen samme dag sprengte en selvmordsbomber seg i luften og tok livet av mer enn 170 personer, av disse flere amerikanske soldater og Taliban-krigere. ISKP påtok seg ansvaret for angrepet. PRIO-forsker Harpviken tror at hendelsen vil svekke Talibans tillit, og undergrave «historien» om at Taliban kan sørge for lov og orden i landet (Wichstad & Friis Edland 2021).

Taliban satte sluttdatoen for evakueringen til 31. august 2021, og nektet å forlenge fristen. Dersom evakueringen skulle ha fortsatt etter denne dato, kunne det ha

medført reaksjoner, da Taliban ville ha oppfattet det som en «forlengelse av okkupasjonen» (The Guardian 2021). Norge avsluttet evakueringen 26. august. De siste amerikanske soldatene forlot Afghanistan 30. august, og dette ble bekreftet av Pentagon. Fra rullebanen på flyplassen holdt talsmann Mujahid en improvisert pressekonferanse og gratulerte alle afghanere med seieren over de internasjonale styrkene (NRK 2021).

Taliban har bedt Tyrkia om teknisk assistanse til å drifte flyplassen (Al Jazeera 2021d).

7.2 Grenseoverganger

Ifølge en internasjonal kilde (epost august 2021) var alle grenseoverganger pr. 29. august 2021 åpne. Selv om overgangene i utgangspunktet er åpne, kan det være enkelte begrensninger ved noen overganger.

Grenseovergangene til Pakistan rapporteres altså å være åpne. Men Pakistan skal, ifølge informasjonsminister Fawad Chaudhry (som sitert i Al Jazeera 2021), gjøre forberedelser på å isolere mulige flyktninger i midlertidige leire i grensetraktene.

Foreløpig synes det ikke å være masseflukt fra Afghanistan til Pakistan, men det kan endre seg raskt (diplomatkilde B, august 2021). The Guardian meldte 27. august at tusenvis av afghanere sto i kø ved Spin Boldak, den afghanske grensestasjonen i sør, i håp om å kunne krysse grensen. Enkelte forklarte at de var på vei til Quetta, mens andre hadde planer om å reise til Europa. De som ikke har reisedokumenter, betaler smuglere for å krysse grensen (Baloch 2021). Dette sammenfaller med at tidsvinduet for evakuering fra flyplassen i Kabul lukkes, og mange land, herunder Norge, har avsluttet evakueringsoperasjonen.

FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR) (som sitert i Tande 2021) i Iran viser til at migrasjonstallene fra Afghanistan til Iran fortsatt er stabile. Det er registrert en liten økning, men dette vil UNHCR ikke karakterisere som en tilstrømming. Iranske myndigheter har allikevel begynt å ruste opp beredskapen i de tre provinsene som grenser til Afghanistan (Al Jazeera 2021c). Det reelle antallet migranter til Iran er vanskelig å anslå da de fleste krysser grensen irregulært, ofte med hjelp av smugler.

Afghanske borgere med gyldig visum kan reise inn i Iran. Det antas at mellom 1000 og 2500 familier daglig krysser grensen fra Afghanistan til Iran. En kombinasjon av Taliban og tidligere tjenestemenn betjener grensestasjonene på den afghanske siden. Dette har ført til lange køer da Taliban ikke har kompetanse til å betjene de ulike systemene, blant annet det biometriske registreringssystemet (internasjonal kilde, august 2021a).

I nord grenser Afghanistan til Turkmenistan, Usbekistan og Tadsjikistan. Ifølge Sentral-Asia-kjenner Ivar Dale (2021) ved Den norske Helsingforskomiteen ønsker ingen av landene en massebevegelse av afghanske flyktninger, og alle landene krever at afghanerne har innreisevisum. I dagene før Mazar-e Sharif falt, ble det rapportert at grensebroen mellom Usbekistan og Balkh-provinsen var overfylt med militære kjøretøy og sikkerhetspersonell, få dager etter var den tom for folk. Turkmenistan har allerede startet samtaler med Taliban i den hensikt å hindre tilstrømming av afghanske flykninger (Dale 2021).

Flere land utenfor nrområdene, forbereder seg også på økt tilstrømming av migranter fra Afghanistan.¹⁰

8 Store humanitære behov

«Afghanistan står ovenfor en [...] humanitær krise», hevder forskerne Arne Strand og Astri Suhrke ved CMI (2021).

Allerede før Taliban startet sin offensiv i mai 2021, var den humanitære situasjonen svært krevende. Den væpnede konflikten, kombinert med covid-19 og tørke i store deler av landet, har bidratt til den humanitære krisen. I juli 2021 beskrev WHO behovet til den afghanske befolkningen som «enormous and complex», og behovet for humanitær bistand i Afghanistan var økende. Minst 18,4 millioner afghanere hadde behov for humanitær hjelp. Det er seks ganger flere enn for fire år siden (Nebehay & Farge 2021; MSF 2021, s. 3, 9; USAID 2021).

8.1 Levestandard

Covid-19 har forverret den økonomiske situasjonen i Afghanistan. To av tre opplyste i februar 2021 at deres økonomiske situasjon var forverret siste året (Asia Foundation 2021, s. 63). Mange mistet levebrødet på grunn av redusert kommersiell aktivitet som har medført tap av arbeidsplasser. Økte priser og lavere inntekt, kombinert med at pandemien førte til stengte grenser og mindre økonomiske overføringer fra slektninger i utlandet, har bidratt til en prekær økonomisk situasjon for mange afghanske familier (MSF 2021, s. 3, 9).

¹⁰ Observatører kan så langt ikke se noen indikasjoner på massebevegelse over grensen fra Iran til Tyrkia, melder pressebyrået AP (som vist til i Tande 2021). Tyrkias forsvarsminister opplyste medio august at landet nesten er ferdige med å bygge en 295 kilometer land grensemur mot Iran, og flere steder har Tyrkia også gravd dype grøfter på til sammen 150 kilometer (Hurriyet Daily News 2021). Hellas har reist en mur på 40 km og installert et overvåkingssystem langs grensen til Tyrkia. Bakgrunnen er bekymring for økning i antallet migranter fra Afghanistan (BBC 2021c).

8.2 Lav matsikkerhet

I august 2021 meldte WFP (World Food Program) at 14 millioner afghanere var i en situasjon med akutt mangel på tilgang til mat, herunder to millioner barn som var i risikogruppen for å bli underernært. Afghanistan er blant de land i verden som har den høyeste andelen av befolkningen med usikker tilgang til mat (OCHA 2021c; WFP 2021).

Det er flere faktorer som bidrar til at store deler av det afghanske folket lever med usikker tilgang til mat; blant annet økte matvarepriser på verdensmarkedet og klimaendringer. Inntektstap og arbeidsledighet som følge av covid-19 har ført til at matsikkerheten reduseres ytterligere (FAO 2021). I 2021 har store deler av landet vært rammet av tørke. «La Niña» fører til dårlige avlinger og alvorlig matmangel. Dette er andre gangen på bare tre år at Afghanistan rammes av tørke (FAO 2021; USAID 2021).

8.3 Internt fordrevne

Ved utgangen av 2020 var 2,9 millioner afghanere internt fordrevne, ifølge UNHCR (2021a).

I 2021 er det, i tillegg til antallet ovenfor, estimert at over 550 000 afghanere har blitt internt fordrevet på grunn av konflikten i landet. Dette inkluderer et antall på om lag 128 000 internt fordrevne mellom 7. juli og 9 august 2021, opplyser UNHCR (2021a, s. 2).

Da Taliban startet offensiven og angrep rurale områder, var det mange som forlot landsbygda og tok opphold i byene. Da byene ble angrepet, økte strømmen av fordrevne til Kabul. UNHCR har også opplyst at rundt 120 000 internt fordrevne har tatt opphold i Kabul i løpet av dette året (UNHCR 2021a). I perioden mellom 1. juli og 15. august er det verifisert at 17 600 internt fordrevne ankom Kabul. I dagene etter dette, frem til den 19. august, har det ikke bli meldt om internt fordrevne (OCHA 2021b).

Internt fordrevne leier husvære eller tar opphold hos venner, familie eller andre de har slektskapsbånd til, ifølge OCHA (2021b). En økende andel har imidlertid slått seg ned under åpen himmel ulike deler av Kabul. OCHA har informasjon som indikerer at flere familier planlegger å returnere til hjemstedet, der nordområdene og provinsene Kunduz, Baghlan og Takhar blir nevnt.

Hjelpeorganisasjoner fortsetter så langt å bistå internt fordrevne i Kabul og andre steder i landet (OCHA 2021b). Men siden situasjonen i landet er usikker, og det er uklart hva slags handlingsrom hjelpeorganisasjonene får, kan dette raskt endre seg.

Skriftlige kilder

- Afghanistankomiteen (2021, 16. august). *FN må styrkes i Afghanistan*. Oslo: Afghanistankomiteen. Tilgjengelig fra <https://afghanistan.no/afghanistankomiteen-fn-ma-styrkes-i-afghanistan/> [lastet ned 23. august 2021]
- Aikina, M. & Huylebroek, J. (2021, 25. august). The Taliban wants to forget the past, a leader tells The Times, but there will be some restrictions. *New York Times*. Tilgjengelig fra <https://www.nytimes.com/2021/08/25/world/asia/taliban-spokesman-interview.html> [lastet ned 26. august 2021]
- Al Jazeera (2021a, 17. august). Transcript of Taliban's first news conference in Kabul. *Al Jazeera*. Tilgjengelig fra <https://www.aljazeera.com/news/2021/8/17/transcript-of-talibans-first-press-conference-in-kabul> [lastet ned 23. august 2021]
- Al Jazeera (2021b, 17. august). Taliban announces 'amnesty,' reaches out to women. *Al Jazeera*. Tilgjengelig fra <https://www.aljazeera.com/news/2021/8/17/taliban-announces-amnesty-urges-women-to-join-government> [lastet ned 23. august 2021]
- Al Jazeera (2021c, 18. august). Where does the world stand on Afghan refugees? *Al Jazeera*. Tilgjengelig fra <https://www.aljazeera.com/news/2021/8/18/which-countries-will-take-in-afghan-refugees-and-how-many> [lastet ned 26. august 2021]
- Al Jazeera (2021d, 31. august). Taliban in talks with Qatar, Turkey to manage Kabul airport. *Al Jazeera*. Tilgjengelig fra [Taliban in talks with Qatar, Turkey to manage Kabul airport | Aviation News | Al Jazeera](https://www.aljazeera.com/news/2021/8/31/taliban-in-talks-with-qatar-turkey-to-manage-kabul-airport) [lastet ned 1. september 2021]
- AI, dvs. Amnesty International (2021, 19. august). *Afghanistan: Taliban responsible for brutal massacre of Hazara men – new investigation*. London: AI. Tilgjengelig fra <https://www.amnesty.org/en/latest/news/2021/08/afghanistan-taliban-responsible-for-brutal-massacre-of-hazara-men-new-investigation/> [lastet ned 23. august 2021]
- Andreassen, T. A. (2021, 27. august). «Pansjirs løve» jaget russerne. Kan sønnen hans slå tilbake mot Taliban? *Aftenposten*. Tilgjengelig fra <https://www.aftenposten.no/verden/i/k6Ml66/pansjirs-loeve-jaget-russerne-kan-soennen-hans-slaa-tilbake-mot-taliba> [lastet ned 27. august 2021]
- Amiri, R. & Jackson, A. (2021, februar). *Taliban attitudes and policies towards education*. London: Overseas Development Institute. Ikke lenger elektronisk tilgjengelig. Landinfo har en pdf-fil.
- The Asia Foundation (2021). *Afghanistan flash surveys on perceptions of peace, covid-19, and the economy: Wave 3 Findings*. Kabul: Asia Foundation. Tilgjengelig fra https://asiafoundation.org/wp-content/uploads/2021/04/Afghanistan_Flash-Survey-Report-2021-Wave-3_.pdf [lastet ned 25. august 2021]
- Baloch, S. M. (2021, 27. august). 'Everyone is afraid': Afghans fleeing Taliban push for exit into Pakistan. *The Guardian*. Tilgjengelig fra <https://www.theguardian.com/world/2021/aug/27/everyone-is-afraid-afghans-fleeing-taliban-push-for-exit-into-pakistan> [lastet ned 27. august 2021]
- BBC News (2020, 29. februar). Afghan conflict: US and Taliban sign deal to end 18-year war. *BBC News*. Tilgjengelig fra <https://www.bbc.com/news/world-asia-51689443> [lastet ned 23. august 2021]

- BBC News (2021a, oppdatering av 16. august). Mapping the advance of the Taliban in Afghanistan. *BBC News*. Tilgjengelig fra <https://www.bbc.com/news/world-asia-57933979> [lastet ned 16. august 2021]
- BBC News (2021b, 26. august). Afghanistan: Where will refugees go after Taliban takeover?. *BBC News*. Tilgjengelig fra <https://www.bbc.com/news/world-asia-58283177> [lastet ned 26. august 2021]
- BBC News (2021c, 21. august). Greece erects fence at Turkey border amid warnings of Afghan migrant surge. *BBC News*. Tilgjengelig fra <https://www.bbc.com/news/world-europe-58289893> [lastet ned 30. august 2021]
- Bijlert, M. (2021a, 15. august). Is This How It Ends? With the Taleban closing in on Kabul, President Ghani faces tough decisions. *Afghanistan Analysts Network*. Tilgjengelig fra <https://www.afghanistan-analysts.org/en/reports/war-and-peace/is-this-how-it-ends-with-the-taleban-closing-in-on-kabul-president-ghani-faces-tough-decisions/> [lastet ned 17. august 2021]
- Bijlert, M. (2021b, 17. august). Afghanistan Has a New Government: The country wonders what the new normal will look like. *Afghanistan Analysts Network*. Tilgjengelig fra <https://www.afghanistan-analysts.org/en/reports/war-and-peace/afghanistan-has-a-new-government-the-country-wonders-what-the-new-normal-will-look-like/> [lastet ned 17. august 2021]
- Bijlert, M. (2021c, 19. august). The Taleban leadership converges on Kabul as remnants of the republic reposition themselves. *Afghanistan Analysts Network*. Tilgjengelig fra <https://www.afghanistan-analysts.org/en/reports/war-and-peace/the-taleban-leadership-converges-on-kabul-as-the-remnants-of-the-republic-try-to-reposition-themselves/> [lastet ned 23. august 2021]
- Bolle, T. A. (2021, 4. mars). Afghanistan-forskere: – Taliban har endret syn på utdanning. *Bistandsaktuelt*. Tilgjengelig fra <https://www.bistandsaktuelt.no/nyheter/2021/for-angrep-taliban-skoler-na-passer-de-pa-at-larerne-kommer-tidsnok-pa-jobb/> [lastet ned 30. august 2021]
- Clark, K. & Ali, O. (2021, 2. juli). (A Quarter of Afghanistan's Districts Fall to the Taleban amid Calls for a 'Second Resistance'. *Afghanistan Analysts Network*. Tilgjengelig fra <https://www.afghan-analysts.org/en/reports/war-and-peace/a-quarter-of-afghanistans-districts-fall-to-the-taleban-amid-calls-for-a-second-resistance/> [lastet ned 16. august 2021]
- Clark, K. (2021, 16. juli). Menace, Negotiation, Attack: The Taleban take more District Centres across Afghanistan. *Afghanistan Analysts Network*. Tilgjengelig fra <https://www.afghanistan-analysts.org/en/reports/war-and-peace/menace-negotiation-attack-the-taleban-take-more-district-centres-across-afghanistan/> [lastet ned 17. august 2021]
- Clark, K. (2018, 19. juni). The Eid Ceasefire: Allowing to imagine their country at peace. *Afghanistan Analysts Network*. Tilgjengelig fra [The Eid Ceasefire: Allowing Afghans to imagine their country at peace - Afghanistan Analysts Network - English \(afghanistan-analysts.org\)](https://www.afghanistan-analysts.org/en/reports/war-and-peace/the-eid-ceasefire-allowing-to-imagine-their-country-at-peace/) [lastet ned 27. august 2021]
- Dale, I. (2021, 20. august). «Hjelp dem der de er!» Men hvor er egentlig det? *Aftenposten*. Tilgjengelig fra <https://www.aftenposten.no/meninger/kronikk/i/bGkval/hjelp-dem-der-de-er-men-hvor-er-egentlig-det> [lastet ned 25. august 2021]
- FAO, dvs. Food and Agriculture organization of the United Nations (2021, 30. april). Afghanistan: La Niña looms large over one-third of Afghan population acutely food insecure today. *FAO*. Tilgjengelig fra <http://www.fao.org/asiapacific/news/detail-events/en/c/1397328/> [lastet ned 25. august 2021]

- Fjeld, J. (2021, 23. august). Kidnappet av Taliban: Hæren var søppel. *Dagbladet*. Tilgjengelig fra <https://www.dagbladet.no/nyheter/kidnappet-av-taliban---haeren-var-soppel/74121140> [lastet ned 24. august. 2021]
- Foschini, F. (2021, 9. august). The Fall of Nimruz: A symbolic or economic game-changer? *Afghanistan Analysts Network*. Tilgjengelig fra <https://www.afghanistan-analysts.org/en/reports/war-and-peace/the-fall-of-nimruz-a-symbolic-or-economic-game-changer/> [lastet ned 17. august 2021]
- Gannon, K., Akhgar, T. & Krauss, J. (2021, 31. august). Victorious Taliban focus on governing after US withdrawal. *AP News*. Tilgjengelig fra <https://apnews.com/article/kabul-taliban-66d443fde6f33026f2df10c60bb7d690> [lastet ned 1. september 2021]
- Gibbons-Neff, T., Abed, F. & Hassan, S. (2021, oppdatering av 18. august). The Afghan Military Was Built Over 20 Years. How Did It Collapse So Quickly? *New York Times*. Tilgjengelig fra <https://www.nytimes.com/2021/08/13/world/asia/afghanistan-rapid-military-collapse.html> [lastet ned 26. august 2021]
- Gullikstad, Å. (2021, 13. august). Afghanistan-forsker tror Taliban kan få full kontroll som før 2001. *Dagsavisen*. Tilgjengelig fra <https://www.dagsavisen.no/nyheter/verden/2021/08/13/afghanistan-forsker-tror-taliban-kan-fa-full-kontroll-som-for-2001/> [lastet ned 25. august 2021]
- Halsør, M., Wolasmal, Y., Ridola, H- N., & Waaler, I. E. (2021, 17. august). Tidlegare Taliban-kritikarar seier dei er lova tryggleik frå islamistgruppa. *NRK*. Tilgjengelig fra <https://www.nrk.no/urix/tidlegare-taliban-kritikarar-seier-dei-er-lova-tryggleik-fra-islamistgruppa-1.15612501> [lastet ned 17. august 2021]
- Harpviken, K. B. (2021a, 15. august). Hvor ble det av de afghanske soldatene? *Aftenposten*. Tilgjengelig fra <https://www.aftenposten.no/meninger/kronikk/i/a7GprO/hvor-ble-det-av-de-afghanske-soldatene> [lastet ned 26. august 2021]
- Harpviken, K. B. (2021b, 20. august). Diplomati som svikter når det trengs som mest. *Vårt Land*. Tilgjengelig fra <https://www.vl.no/meninger/verdidebatt/2021/08/20/diplomati-som-svikter-nar-det-trengs-som-mest/> [lastet ned 26. august 2021]
- Holm, G. (2021a, 17. august). Hva slags Taliban har tatt makten? *NRK*. Tilgjengelig fra <https://www.nrk.no/urix/hva-slags-taliban-har-tatt-makten-1.15612892> [lastet ned 18. august 2021]
- Holm, G. (2021b, 20. august). Panjshir: Provinsen som nekter å gi opp mot Taliban. *NRK*. Tilgjengelig fra <https://www.nrk.no/urix/panjshir-provinsen-som-nekter-a-gi-opp-mot-taliban-1.15618185> [lastet ned 23. august 2021]
- Hunt, L. (2021, 16. august). Kabul Is Not Quite Saigon, and It Was All Too Easy. Where was the Afghan military and the warlords? *The Diplomat*. Tilgjengelig fra <https://thediplomat.com/2021/08/kabul-is-not-quite-saigon-and-it-was-all-too-easy/> [lastet ned 23. august 2021]
- Hurriyet Daily News (2021, 15. august). Wall on Iran border almost complete, says defense minister. *Hurriyet Daily News*. Tilgjengelig fra <https://www.hurriyetdailynews.com/turkeys-defense-chief-inspects-measures-taken-on-iran-border-167077> [lastet ned 26. august 2021]
- Huylebroek, J. (2021, 20. august). On the ground: Kabul on edge. *New York Times*. Tilgjengelig fra <https://www.nytimes.com/2021/08/20/world/asia/afghanistan-kabul-dispatch.html> [lastet ned 23. august 2021]

- Jarstad, L. & Wolasmal, Y. (2021, 17. august). Nye takter frå Taliban: Opnar for kvinner i regjeringa. *NRK*. Tilgjengelig fra <https://www.nrk.no/urix/nye-takter-fra-taliban-opnar-for-kvinner-i-regjeringa-1.15613596> [lastet ned 18. august 2021]
- Johnsen, N. (2021, 12. august). Slik vinner Taliban: Fare for full kollaps i Afghanistan. *VG*. Tilgjengelig fra <https://www.vg.no/nyheter/utenriks/i/ALRPAE/slik-vinner-taliban-fare-for-full-kollaps-i-afghanistan> [23. august 2021]
- Joyella, M. (2021, 15. august). Taliban Tells CNN's Clarissa Ward 'Islamic Law Will Come Not Just To Afghanistan, But All Over The World'. *Forbes*. Tilgjengelig fra <https://www.forbes.com/sites/markjoyella/2021/08/15/taliban-tells-cnns-clarissa-ward-islamic-law-will-come-not-just-to-afghanistan-but-all-over-the-world/?sh=60544e8312cf> [lastet ned 1. september 2021]
- Kerley, P. & Blasco, L. (2021, 26. august). Afghanistan: The 'undefeated' Panjshir Valley - an hour from Kabul. *BBC News*. Tilgjengelig fra <https://www.bbc.com/news/world-asia-58329527> [lastet ned 26. august 2021]
- Latifi, A. M. (2021, 23. august). Chaos and violence as crowds keep growing outside Kabul airport. *Al Jazeera*. Tilgjengelig fra <https://www.aljazeera.com/news/2021/8/23/afghanistan-taliban-chaos-and-violence-as-crowds-keep-growing-outside-kabul-airport> [lastet ned 24. august 2021]
- Landinfo (2018, 9. mai). *Sikkerhetssituasjonen i Kabul by – oppdatering*. Oslo: Landinfo. Tilgjengelig fra <https://landinfo.no/wp-content/uploads/2018/05/Respons-Sikkerhetssituasjonen-i-Kabul-by-oppdatering-08052018-1.pdf> [lastet ned 27. august 2021]
- Landinfo (2020a, 22. januar). *Afghanistan: Sikkerhetssituasjon og konfliktmønster i 2019*. Oslo: Landinfo. Tilgjengelig fra <https://landinfo.no/wp-content/uploads/2020/01/Temanotat-Afghanistan-Sikkerhetssituasjonen-og-konfliktmønster-i-2019-22012020.pdf> [lastet ned 23. august 2021]
- Landinfo (2020b, 29. mai). *Afghanistan: Kvinners bevegelsesfrihet*. Oslo: Landinfo. Tilgjengelig fra <https://landinfo.no/land/afghanistan/> [lastet ned 26. august 2021]
- Lieven, A. (2021, 16. august). Why Afghan Forces so quickly laid down their arms. *Politico*. Tilgjengelig fra <https://www.politico.com/news/magazine/2021/08/16/afghanistan-history-taliban-collapse-504977> [lastet ned 27. august 2021]
- Lyngstad, H. K., Klund, P., Folkvord, M. S. & Sviggum, S. K. (2021, 18. august). Tror ikke på Taliban: – Det er hykleri vi ser. *VG*. Tilgjengelig fra <https://www.vg.no/nyheter/utenriks/i/KzLRIM/tror-ikke-paa-taliban-det-er-hykleri-vi-ser> [lastet ned 20. august 2021]
- Matre, J. (2021a, 18. august). Derfor kollapse Afghanistan. *VG*. Tilgjengelig fra <https://www.vg.no/nyheter/utenriks/i/wOdkbL/derfor-kollapse-afghanistan> [lastet ned 19. august 2021]
- Matre, J. (2021b, 19. august). Ekspert stoler ikke på Taliban-uttalelser. *VG*. Tilgjengelig fra <https://www.vg.no/nyheter/utenriks/i/1OvGaG/ekspert-stoler-ikke-paa-taliban-uttalelser> [lastet ned 19. august 2021]
- Moe, I. (2021, 16. august). Solberg: Kan ikke garantere at alle nordmenn kommer seg ut av Afghanistan. *Aftenposten*. Tilgjengelig fra <https://www.aftenposten.no/verden/i/ML5XjK/solberg-kan-ikke-garantere-at-alle-nordmenn-kommer-seg-ut-av-afghanis> [lastet ned 23. august 2021]

- MSF, dvs. Medecins Sans Frontieres (2021, mai). *The Continued Struggle to Access Medical Care in Afghanistan*. Brussel: MSF. Tilgjengelig fra <https://www.msf.org/continued-struggle-access-care-afghanistan> [lastet ned 25. august 2021]
- NOU, dvs. Norges offentlige utredninger (2016). *En god alliert – Norge i Afghanistan 2001 – 2014*. Oslo: Departementenes sikkerhets- og serviceorganisasjon. Tilgjengelig fra <https://www.regjeringen.no/contentassets/09faceca099c4b8bac85ca8495e12d2d/no/pdfs/nou201620160008000dddpdfs.pdf> [lastet ned 27. august 2021]
- NRK (31. august). Siste amerikanske soldat ute. *NRK*. Tilgjengelig fra [Siste amerikanske soldat ute – Siste nytt – NRK](#) [lastet ned 27. august 2021]
- NTB (2021a, 13. april). Amerikansk tilbaketrekning fra Afghanistan innen 11. september. *Aftenposten*. Tilgjengelig fra <https://www.aftenposten.no/verden/i/wezej1/amerikansk-tilbaketrekning-fra-afghanistan-innen-11-september> [lastet ned 23. august 2021]
- NTB (2021b, 16. august). Afghanistan-kjenner: – Seieren kom nok som et sjokk på Taliban. *Forskning.no*. Tilgjengelig fra <https://forskning.no/krig-og-fred-ntb/afghanistan-kjenner-seieren-kom-nok-som-et-sjokk-pa-taliban/1898992> [lastet ned 22. august 2021]
- NTB-AFP (2021, 21. august). Taliban-leder tilbake i Kabul. Skal diskutere regjeringsdannelse. *Aftenposten*. Tilgjengelig fra <https://www.aftenposten.no/verden/i/5G3X3e/taliban-leder-tilbake-i-kabul-skal-diskutere-regjeringsdannelse> [lastet ned 22. august 2021]
- NTB & Bistandsaktuelt (2021, 25. august). Verdensbanken stanser bistand til Afghanistan. *Bistandsaktuelt*. Tilgjengelig fra <https://www.bistandsaktuelt.no/nyheter/2021/verdensbanken-stanser-bistand-til-afghanistan/> [lastet ned 27. august 2021]
- OCHA, dvs. the United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs (2021a, august). *Afghanistan. Weekly Humanitarian Update (16-22 August 2021)*. Kabul: OCHA. Tilgjengelig fra https://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/afghanistan_humanitarian_weekly_22_aug_2021.pdf [lastet ned 26. august 2021]
- OCHA (2021b, 15. august). *Afghanistan. Internal Displacement in Kabul Flash Update No.4 (15 August 2021)*. Kabul: OCHA. Tilgjengelig fra https://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/flash_update_4_-_internal_displacement_-_kabul_15_aug_2021.pdf [lastet ned 16. august 2021]
- OCHA (2021c, januar). *Humanitarian Response Plan 2018-2021*. Kabul: OCHA. Tilgjengelig fra https://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/afg_humanitarian_response_plan_2018_2021_jan_2021.pdf [lastet ned 30. august 2021]
- O'Connor, T. (2021, 17. august). Russia, China, Iran, Pakistan Extend Hands to Taliban Now in Control of Afghanistan. *Newsweek*. Tilgjengelig fra <https://www.newsweek.com/russia-china-iran-pakistan-extend-hands-taliban-now-control-afghanistan-1620335> [lastet ned 25. august 2021]
- Onsum, E. & Røst, E. (2021, 26. august). Norsk hjelpearbeider ble evakuert: Tror det blir lettere å få frem nødhjelp under Taliban. *Bistandsaktuelt*. Tilgjengelig fra <https://www.bistandsaktuelt.no/nyheter/2021/intervjuet-ayesha-wolasmal-afghanistan-taliban-bistand/> [lastet ned 27. august 2021]
- Reuters (2021a, 12. august). Taliban could take Afghan capital within 90 days after rapid gains - U.S. intelligence. *Reuters*. Tilgjengelig fra <https://www.reuters.com/world/asia-pacific/taliban-fighters-capture-eighth-provincial-capital-six-days-2021-08-11/> [lastet ned 16. august 2021]

- Reuters (2021b, 12. august). Germany won't give money to Afghanistan if Sharia law introduced - foreign minister. *Reuters*. Tilgjengelig fra <https://www.reuters.com/world/germany-wont-give-money-afghanistan-if-sharia-law-introduced-foreign-minister-2021-08-12/> [lastet ned 17. august 2021]
- Reuters (2021c, 19. august). Taliban are rounding up Afghans on blacklist – private intel report. *Reuters*. Tilgjengelig fra <https://www.reuters.com/world/asia-pacific/taliban-are-rounding-up-afghans-blacklist-private-intel-report-2021-08-19/> [lastet ned 24. august 2021]
- Reuters (2021d, 14. august). Afghan militia leaders Atta Noor, Dostum escape 'conspiracy'. *Reuters*. Tilgjengelig fra <https://www.reuters.com/world/asia-pacific/afghan-militia-leaders-atta-noor-dostum-escape-conspiracy-2021-08-14/> [lastet ned 26. august 2021]
- Riisnæs, G. G. (19. august 2021). Klarer de å holde på makten? *Aftenposten*. Tilgjengelig fra <https://www.aftenposten.no/verden/i/a7Gd2L/taliban-tok-makten-i-rekordfart-vil-de-klare-aa-holde-paa-den> [lastet ned 19. august 2021]
- Ruttig, T. (2019, 11. juli). AAN Q&A: What came out of the Doha intra-Afghan conference? *Afghanistan Analysts Network*. Tilgjengelig fra <https://www.afghanistan-analysts.org/en/reports/war-and-peace/aan-qa-what-came-out-of-the-doha-intra-afghan-conference/> [lastet ned 18. august 2021]
- Ruttig, T. (2021, mars). Have the Taliban Changed? *CTC Sentinel*, 14(3), 1-15. Tilgjengelig fra [CTC-SENTINEL-032021.pdf \(usma.edu\)](https://www.ctcsentinel.com/2021/03/14/have-the-taliban-changed/) [lastet ned 18. august 2021]
- Stensland, M. & Bentzrød, S. B. (2021, 20. august). Får meldinger om at soldater Norge har trent opp, oppsøkes og henrettes av Taliban. *Aftenposten*. Tilgjengelig fra <https://www.aftenposten.no/verden/i/WjmGEr/faar-meldinger-om-at-soldater-norge-har-trent-opp-oppsoekes-og-henrette> [lastet ned 30. august 2021]
- Storey, K. (2021, 19. august). Inside Clarissa Ward's 19-Hour Days Reporting From Kabul. *Esquire*. Tilgjengelig fra <https://www.esquire.com/news-politics/a37351438/clarissa-ward-cnn-kabul-afghanistan-taliban/> [lastet ned 1. september 2021]
- Strand, A. & Suhrke, A. (2021, 20. august). Gjer ikkje afghanarane til taparane. *Bistandsaktuelt*. Tilgjengelig fra <https://www.bistandsaktuelt.no/arkiv-kommentarer/2021/gjer-ikkje-afghanarane-til-taparane-arne-strand-astrid-suhrke-cmi/> [lastet ned 27. august 2021]
- Støyva, A. B. & Tande, M. I. (2021, 21. august). Situasjonen på flyplassen forverres: – Det er helt utrolig at en exitstrategi kunne gå så galt. *Aftenposten*. Tilgjengelig fra <https://www.aftenposten.no/verden/i/qWO96O/situasjonen-paa-flyplassen-forverres-det-er-helt-utrolig-at-en-exits> [lastet ned 23. august 2021]
- Tande, M. I. (2021, 22. august). Europa frykter ny flyktningkrise. *Aftenposten*. Tilgjengelig fra <https://www.aftenposten.no/verden/i/dnJK4j/europa-frykter-ny-flyktningkrise> [lastet ned 23. august 2021]
- The Guardian (2021, 23. august). Taliban says US troops staying beyond deadline 'will provoke reaction' – video. *The Guardian*. Tilgjengelig fra https://www.theguardian.com/world/video/2021/aug/23/taliban-says-us-troops-staying-beyond-deadline-will-provoke-reaction-video?utm_term=Autofeed&CMP=tw_t_gu&utm_medium&utm_source=Twitter#Echobox=1629737525 [lastet ned 23. august 2021]
- Thommessen, L. S., Wolasmal Y. & Strønen, A. (2021, 18. august). USA: Taliban tilrettelegger for evakuering ut av Kabul. *NRK*. Tilgjengelig fra <https://www.nrk.no/urix/usa-taliban-tilrettelegger-for-evakuering-ut-av-kabul-1.15614926> [lastet ned 23. august 2021]

- Transparency International (2021). *Corruption Perception Index 2020*. Berlin: TI. Tilgjengelig fra https://images.transparencycdn.org/images/CPI2020_Report_EN_0802-WEB-1_2021-02-08-103053.pdf [lastet ned 23. august 2021]
- TV2 (2021, 25. august). Taliban nekter nå afghanere å dra til flyplassen i Kabul. *TV2*. Tilgjengelig fra <https://www.tv2.no/a/14183667/> [lastet ned 30. august 2021]
- UNHCR, dvs. United Nations High Commissioner for Refugees (2021a, 16. august). *External Update: Afghanistan Situation #2*. Genève: UNHCR. Tilgjengelig fra <https://www.ecoi.net/en/file/local/2058414/2021.08.16+External+Update+-+Afghanistan+Situation.pdf> [lastet ned 23. august 2021]
- UNHCR (2021b, august). *UNHCR Position on Returns to Afghanistan*. Genève: UNHCR. Tilgjengelig fra <https://www.refworld.org/country,...AFG..611a4c5c4.0.html> [lastet ned 23. august 2021]
- USAID, dvs. U.S. Agency for International Development (2021, 12. januar). *Afghanistan – Complex Emergency*. Washington D.C.: USAID. Tilgjengelig fra https://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/2021_01_12%20USG%20Afghanistan%20Complex%20Emergency%20Fact%20Sheet%20%231.pdf [lastet ned 25. august 2021]
- Velo, P. (2021, 27. august). Stempler norsk «FN-rapport» om Talibans grusomheter som overdrevet og farlig. *Morgenbladet*. Tilgjengelig fra <https://www.morgenbladet.no/aktuelt/2021/08/27/stempler-norsk-fn-rapport-om-talibans-grusomheter-som-overdrevet/> [lastet ned 27. august 2021]
- Wichstad, E. & Friis Edland, G. (2021, 27. august). Afghanistan-ekspert: Tror angrepet vil svekke Talibans tillit. *VG*. Tilgjengelig fra <https://www.vg.no/nyheter/utenriks/i/EaJw7o/afghanistan-ekspert-tror-angrepet-vil-svekke-talibans-tillit> [lastet ned 27. august 2021]
- WFP, dvs. World Food Program (2021, 16. august). *WFP Afghanistan. Situation Report*. Tilgjengelig via Reliefweb https://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/210813%20Afghanistan_External_Sitrep_16082021.pdf [lastet ned 27. august 2021]
- Wikan, V. S. (2021, 7. august). Taliban har vunnet flere raske seiere. Men vil de lykkes bedre enn USA med å løse nøtten Afghanistan? *Aftenposten*. Tilgjengelig fra <https://www.aftenposten.no/verden/i/aWX0K7/taliban-har-vunnet-flere-raske-seiere-men-vil-de-lykkes-bedre-enn-usa> [lastet ned 18. august 2021]
- Zucchini, D. (2021, 18. august). Collapse and Conquest: The Taliban Strategy That Seized Afghanistan. *New York Times*. Tilgjengelig fra <https://www.nytimes.com/2021/08/18/world/asia/taliban-victory-strategy-afghanistan.html> [lastet ned 26. august 2021]

Muntlige kilder

- Diplomatkilde A, epost juli 2021.
- Diplomatkilde B, epost august 2021.
- Internasjonal kilde, epost august 2021a.
- Internasjonal kilde, epost august 2021b.
- Internasjonal kilde, epost august 2021c.

Audiovisuelle kilder

Mashal, M. (2020, 16. november). Muntlig innlegg under seminaret A Clode-Up of the Peace Process, Afghanistanuka. Oslo: Afghanistankomiteen. Tilgjengelig via YouTube <https://www.youtube.com/watch?v=BHtUV5MpNEQ>

MEI, dvs. Middle East Institute (2021, 17. august). *Podcast. The Taliban Takeover of Afghanistan*. Washington: MEI. Tilgjengelig fra [The Taliban takeover of Afghanistan | Middle East Institute \(mei.edu\)](https://www.mei.edu/podcast/the-taliban-takeover-of-afghanistan)